

Eindrapport participatietraject adviesraden

Toekomstgericht advies: ontwerptraject adviesraden Lommel

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Heldere definities van advies en adviesraden	3
Definitie advies	3
Definitie adviesraad	3
Rollen en verantwoordelijkheden binnen het nieuwe kader	4
Wat doet een adviesraad?	4
Rol van het bestuur	4
Rol van de medewerkers van stad Lommel	4
Wat is het verschil tussen adviesraden en overlegstructuren?	5
Overzicht bestaande adviesraden en status	6
Fundament: gedeelde uitgangspunten voor het nieuwe model	6
Het toekomstmodel: een nieuw systeem voor adviesverlening	7
Inbreng van adviesvragen	7
Rol van de deskundige participatie	7
Eén uniform sjabloon voor het volledige adviestraject	7
Afronding en terugkoppeling	7
Waarom dit model?	8
Aanvullende vereisten voor het digitaal platform	9
Verskil tussen adviesraden en tijdelijke adviesgroepen	10
Volgende stappen	10
Conclusie	11

INLEIDING

In een samenleving die voortdurend in beweging is, wil stad Lommel inzetten op een sterk, toekomstgericht participatiekader. Adviesraden spelen daarin een cruciale rol: ze vormen de schakel tussen burgers en beleid, en zorgen ervoor dat ideeën, ervaringen en signalen uit de samenleving hun weg vinden naar het bestuur.

Om dat op een duurzame en gedragen manier te organiseren, werd in 2025 een breed **participatief traject** opgestart. Onder begeleiding van Levuur gingen inwoners, adviesraadsleden, medewerkers van stad Lommel en bestuur samen aan de slag in een reeks ontwerpessies. In deze diverse en open samenstelling werd intensief nagedacht, besproken en afgestemd over wat adviesverlening vandaag betekent, en hoe we die in de toekomst sterker kunnen organiseren.

Dit rapport is het resultaat van die gezamenlijke inspanning. Het bevat een helder en gedragen voorstel voor een vernieuwd advieskader in Lommel, als basis voor verdere uitwerking en politieke besluitvorming.

HELDERE DEFINITIES VAN ADVIES EN ADVIESRADEN

Tijdens het traject is er veel aandacht gegaan naar heldere definities. Die zijn essentieel om afspraken te maken, rollen af te bakenen en verwachtingen op elkaar af te stemmen.

Definitie advies

Een **advies** van een gemeentelijke adviesraad is een niet-bindende, maar betekenisvolle inbreng in de beleidsvoorbereiding, die vanuit het principe van zorgvuldig, participatief en transparant bestuur ernstig wordt overwogen en bij afwijking gemotiveerd wordt beantwoord.

Een advies is in principe **niet verplicht** te volgen door het college of de gemeenteraad. Het is **geen besluit**, maar een voorbereidende handeling.

Definitie adviesraad

Een **adviesraad** in Lommel is een duurzaam samengestelde groep van geëngageerde inwoners die – vanuit betrokkenheid, ervaring en/of expertise in een bepaald thema of doelgroep – advies uitbrengt. De adviesraden staan niet los van de samenleving, maar zijn bruggenbouwers die actief verbinding maken tussen beleid, burgers en organisaties.

Organisatie en samenstelling:

- De adviesraad heeft een structureel karakter met regelmatige bijeenkomsten.
- Bestaat uit een diverse en inhoudelijk betrokken groep leden, inclusief zowel georganiseerde als niet-georganiseerde burgers.

Praktijkervaring Levuur: de continue kracht van een definitie.

Heldere definities zijn een cruciale basis maar volstaan niet. Definities moeten actief benoemd en herhaald worden; ook bij de start van nieuwe legislaturen, bij wissels in samenstelling van adviesraden en bij nieuwe medewerkers of mandatarissen.

Als definities niet voldoende als basis fungeren, loert een sluipende rol- en opdrachtverschuiving. Een weerkerende herbevestiging van rol en opdracht helpt om misverstanden en frustraties te vermijden.

Wat is geen adviesraad?

Een groep wordt niet als adviesraad beschouwd wanneer:

- De kernopdracht enkel bestaat uit het organiseren van evenementen of activiteiten.
- Er geen duidelijke link is met een beleidsdomein of doelgroep.
- Het gaat om een tijdelijke werkgroep die éénmalig advies geeft over een actueel, domein overschrijdend thema.
- Er geen langdurige werking, opvolging of structuur aanwezig is.
- Leden deelnemen enkel als vertegenwoordiger zonder actief engagement.
- Er geen beleidsgericht advies geformuleerd wordt, maar eerder informeren, overleg of uitvoeren.

ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN BINNEN HET NIEUWE KADER

Wat doet een adviesraad?

Een adviesraad is het **officiële aanspreekpunt** van stad Lommel voor beleidsadvies binnen een bepaald domein. De raad:

- **Formuleert onderbouwde adviezen** binnen zijn specifiek werkingsveld, zowel op vraag van het bestuur als op eigen initiatief.
- **Brengt verschillende actoren samen** die betrokken zijn bij het specifieke beleidsdomein waarvoor de stad advies kan of moet inwinnen.
- Bevordert de **samenwerking tussen de relevante partijen** in het beleidsdomein, informeert en overlegt op een constructieve manier.
- Volgt **maatschappelijke evoluties** binnen zijn domein, detecteert signalen uit het werkveld en reikt beleidsvoorstellen aan.
- **Adviseert op een constructieve manier**, met oog voor draagvlak en haalbaarheid.

Rol van het bestuur

Het bestuur:

- **Vraagt advies** aan de adviesraad volgens het afgesproken proces.
- **Neemt adviezen in overweging** bij beleidsvorming en motiveert zijn uiteindelijke beslissingen.
- **Zorgt voor transparante terugkoppeling** waarom een advies wel, gedeeltelijk of niet wordt opgevolgd.
- **Erkent en waardeert het engagement van de adviesraad** als volwaardige partner in beleidsparticipatie.

Rol van de medewerkers van stad Lommel

De betrokken medewerkers van de stad vervullen een ondersteunende rol:

- **Inhoudelijke ondersteuning:** ze denken mee, adviseren en zorgen voor verbinding met de stad.
- **Logistieke ondersteuning:** bv. Vergaderruimte voorzien
- **Ondersteunen de adviesraden in haar autonome werking:** medewerkers nemen geen administratieve taken over, maar stimuleren eigenaarschap bij de raad zelf.
 - De beweging naar meer autonomie is deels **op vraag van leden uit de adviesraden zelf**, die sterker betrokken willen zijn bij de inhoudelijke werking en interne organisatie van hun raad. Tegelijk werd in de ontwerpgroep erkend dat deze evolutie ook **praktische vragen en bezorgdheden** oproept: niet elke raad (bv. STAP, Seniorenraad, Cultuurraad) voelt zich vandaag al in staat om deze verantwoordelijkheid volledig op te nemen. Daarom is het belangrijk dat deze verschuiving **gefaseerd en met voldoende ondersteuning** wordt doorgevoerd, zodat elke adviesraad de kans krijgt om hierin te groeien.
- **Financiële ondersteuning:** de stad voorziet indien van toepassing een werkingstoelage of andere subsidiëring.

Praktijkervaring Levuur: 'anders' maar niet lossen

Een gefaseerde aanpak is essentieel. Raden die te snel volledig worden losgelaten, riskeren overbelasting van trekkers, ongelijkheid tussen raden en verminderde continuïteit. De aanpak vertrekt wel steeds met de doelstelling van werken aan autonomie en zelfredzaamheid. Autonomie betekent niet 'loslaten', maar 'anders ondersteunen'. Je gaat dus voorzichtig te werk zonder te plooiën naar oude patronen.

WAT IS HET VERSCHIL TUSSEN ADVIESRADEN EN OVERLEGSTRUCTUREN?

In Lommel maken we voortaan een duidelijk onderscheid tussen **adviesraden** en **overlegstructuren**. Hoewel beide vormen advies geven aan het bestuur, verschillen ze in samenstelling, werking, toegankelijkheid en ondersteuning.

Adviesraden:

- **Open structuur:** adviesraden staan open voor geëngageerde inwoners en vertegenwoordigers van het brede verenigingsleven.
- **Toegankelijk voor burgers:** drempel is laag, ook niet-georganiseerde burgers kunnen toetreden.
- **Niet wettelijk verplicht**, met uitzondering van de jeugdraad.
- **Focussen op participatie van onderuit:** de stem van inwoners staat centraal.
- **Ondersteuning vanuit de stad:** we streven naar meer autonomie. De stad biedt vooral inhoudelijke ondersteuning en neemt minder administratieve taken op zich. Zo bevorderen we eigenaarschap bij de raad zelf.
- Jeugdraad, Cultuurraad, Seniorenraad, Sportraad, Stedelijke adviesraad voor Personen met een Handicap (STAP).

Overlegstructuren:

- **Meer 'gesloten' structuur:** samengesteld uit voornamelijk professionals. Soms kunnen ook burgers deelnemen, maar meestal in een formele rol (bijvoorbeeld als vertegenwoordiger van een vzw of EVA).
- **Beperkt toegankelijk:** deelname gebeurt op basis van expertise of professionele betrokkenheid.
- **Soms wettelijk verplicht:** de stad heeft de verantwoordelijkheid om deze structuren te organiseren.
- **Ondersteuning vanuit de stad:** zowel administratieve als inhoudelijke ondersteuning blijft noodzakelijk, gezien de formele rol en complexiteit van deze structuren.
- Gemeentelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening (GECORO), Lokaal Overleg Kinderopvang (LOK), Kwaliteitskamer.

Voor enkele raden zoals de Beheerraad Bibliotheek, Toerisme, Erfgoed, Stedelijke Adviesraad Lokaal Mondiaal Beleid (SALMB), marktcommissie en Stedelijke Adviescommissie Straatnaamgeving moet nog bekeken worden onder welke categorie ze vallen.

OVERZICHT BESTAANDE ADVIESRADEN EN STATUS

In de volgende fase wordt per bestaande adviesraad bekeken hoe deze zich verhoudt tot het nieuwe kader. Onderstaande lijst geeft een eerste indicatie:

Adviesraad/structuur	Type	Status in nieuw kader
Jeugdraad	Adviesraad	Behoud (wettelijk)
Cultuurraad	Adviesraad	Behoud
Seniorenraad	Adviesraad	Behoud
Sportraad	Adviesraad	Behoud
STAP	Adviesraad	Behoud
GECORO	Overlegstructuur	Behoud (wettelijk)
Kwaliteitskamer	Overlegstructuur	Behoud
LOK	Overlegstructuur	Behoud (wettelijk)
Marktcommissie	Overlegstructuur	Behoud
SALMB	Tijdelijke adviesgroep	Verdwijnt
Beheerraad Bibliotheek	Overlegstructuur	Behoud
Adviescommissie straatnaamgeving	Overlegstructuur	Behoud

FUNDAMENT: GEDEELDE UITGANGSPUNTEN VOOR HET NIEUWE MODEL

Tijdens de vier ontwerpessies kwamen deze principes naar voren als fundament voor een nieuwe aanpak:

- **Eenvoud en helderheid:** iedereen begrijpt wat een adviesraad is en wat niet.
- **Gedeelde verantwoordelijkheid:** inwoners, medewerkers en bestuur nemen elk hun rol op.
- **Openheid en vernieuwing:** ruimte voor nieuwe stemmen en tijdelijke betrokkenheid.
- **Verbinding met beleid:** adviezen hebben impact, en dat wordt ook zichtbaar gemaakt.
- **Inclusiviteit en diversiteit:** verschillende perspectieven krijgen een plek.

HET TOEKOMSTMODEL: EEN NIEUW SYSTEEM VOOR ADVIESVERLENING

Het nieuwe systeem dat uit het participatietraject is voortgekomen, maakt werk van een **duidelijke efficiënte en transparante advieswerking**. Het model laat toe om flexibel om te gaan met adviesvragen, en zorgt ervoor dat signalen uit de samenleving structureel en tijdelijk kunnen worden opgepikt.

Inbreng van adviesvragen

Zowel het **bestuur** als verschillende ‘**pitchers**’ kunnen een adviesvraag of maatschappelijk thema aanbrengen. Pitchers zijn:

- Verenigingen
- Wijkteams
- Adviesraden

Deze vragen worden centraal geregistreerd via een **digitaal platform**, dat ook fungeert als **coördinatiepunt** voor het verdere verloop van de adviesvraag.

Rol van de deskundige participatie

De **deskundige participatie** van Stad Lommel fungeert als spilfiguur in het systeem. Die persoon bekijkt elke binnenkomende adviesvraag en bepaalt de meest geschikte aanpak op basis van:

- De inhoud en reikwijdte van de vraag
- De bestaande adviesraden
- De betrokken actoren

Er zijn twee mogelijke trajecten:

1. Activering van een bestaande adviesraad: Als de adviesvraag binnen het domein van een bestaande adviesraad valt, wordt die raad gemobiliseerd om advies te formuleren.
2. Oprichting van een tijdelijke adviesgroep: als de vraag breder, complexer of domeinoverschrijdend is, wordt een tijdelijke adviesgroep samengesteld. Deze bestaat uit geëngageerde burgers, inhoudelijke experts en/of stakeholders die relevant zijn voor de specifieke vraag. De samenstelling gebeurt op maat van het thema.

Deze opdeling maakt het systeem flexibel en zorgt ervoor dat **niet elke vraag in een vaste structuur moet landen**, maar dat het bestuur gericht advies kan inwinnen.

Eén uniform sjabloon voor het volledige adviestraject

Om het proces vlot, transparant en eenduidig te laten verlopen, wordt één **uniform sjabloon** gebruikt dat de volledige adviescyclus ondersteunt. Dit sjabloon bevat:

- **Een vaste structuur voor het indienen van een adviesvraag**, waarbij ook expliciet de link met het meerjarenplan wordt gemaakt.
- **Richtlijnen voor het formuleren van een onderbouwd advies**, inclusief argumentatie, betrokkenheid en mogelijke alternatieven.
- **Een vaste vorm voor terugkoppeling van het bestuur**, waarbij wordt gemotiveerd waarom een advies volledig, gedeeltelijk of niet gevolgd wordt.

Het sjabloon garandeert een **professionele, herkenbare werkwijze** voor alle betrokken partijen, en versterkt de **transparantie en het vertrouwen** in het hele adviesproces.

Afronding en terugkoppeling

Na het formuleren van het advies wordt het bezorgd aan het bestuur. Het bestuur buigt zich over het voorstel en **geeft steeds gemotiveerde feedback**:

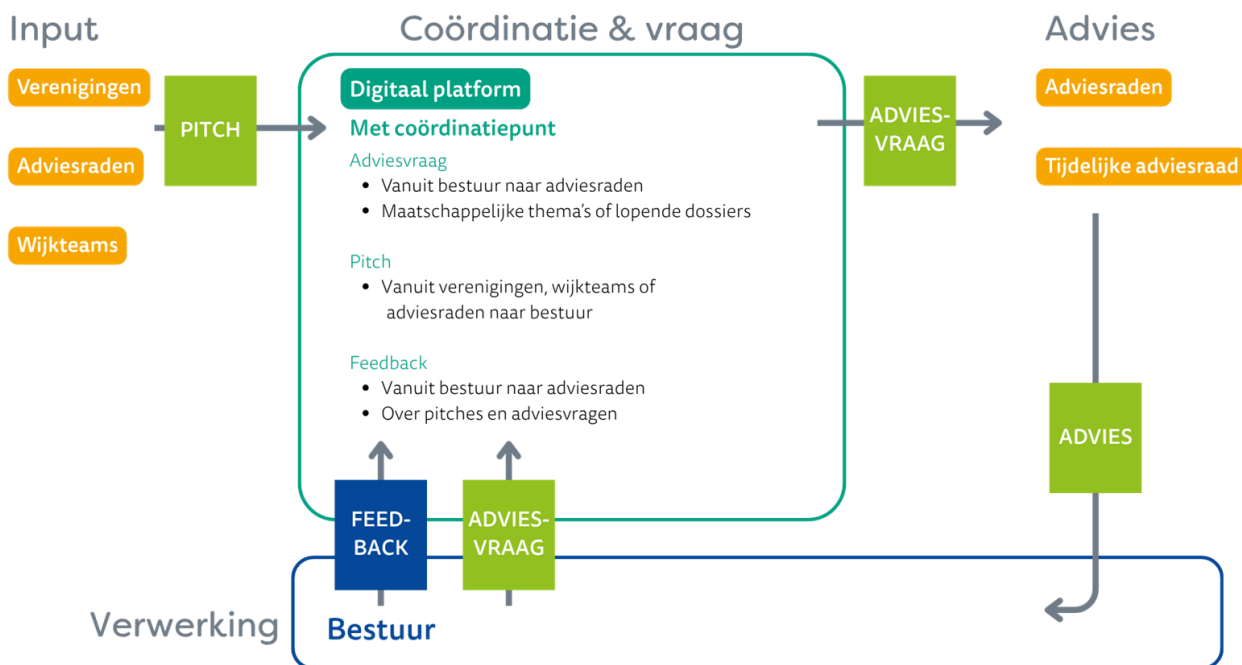
- Het advies wordt **volledig, gedeeltelijk of niet opgevolgd**.
- De **reden(en)** hiervoor worden steeds transparant gecommuniceerd via het platform.

Deze terugkoppeling is geen vrijblijvend element, maar een **verplicht sluitstuk van het proces**, waardoor elke adviesgever weet wat er met hun input gebeurt.

Waarom dit model?

Met dit nieuwe systeem combineert stad Lommel **structurele verankering** via adviesraden met de **flexibiliteit** van tijdelijke adviesgroepen. Hierdoor kunnen we:

- Inspelen op actuele vragen
- Verschillende vormen van participatie met elkaar verbinden
- Tegelijk zorgen voor **kwaliteit, transparantie en opvolging** in het hele adviesproces.

Praktijkervaring Levuur: randvoorwaarden voor een succesvolle implementatie.

'Wijsheid uit de praktijk' leert dat deze randvoorwaarden bepalend kunnen zijn voor het welslagen van wat er hier ligt:

- Politiek engagement over legislaturen heen. Het model vraagt consistent gebruik door bestuur en administratie. Ad-hoc afwijkingen of uitzonderingen ondergraven snel het vertrouwen in het systeem.
- Zichtbare impact van adviezen. Adviesraden blijven gemotiveerd wanneer duidelijk is wat hun inbreng oplevert. Ook wanneer een advies niet gevolgd wordt, is gemotiveerde terugkoppeling cruciaal.
- Realistische timing van adviesvragen. Adviesvragen moeten voldoende vroeg in het beleidsproces worden gesteld. Te late adviesvragen creëren frustratie en schijnparticipatie.

Aanvullende vereisten voor het digitaal platform

Om het nieuwe model succesvol te implementeren, moet het digitale platform aan een aantal functionele en gebruiksvriendelijke vereisten voldoen:

- 1. Zichtbaarheid en transparantie**
 - Het platform moet burgers op een laagdrempelige manier informeren over de bestaande adviesraden, hun werking en samenstelling.
 - Adviezen en bijhorende feedback van het bestuur worden (publiek) gedeeld, zodat het voor alle burgers duidelijk is wat er met hun input gebeurt.
- 2. Indienen en opvolgen van adviesvragen via één sjabloon**
 - Zowel Pitchers als het bestuur kunnen via een gebruiksvriendelijk formulier adviesvragen indienen.
 - Dit sjabloon zorgt voor een uniforme instroom van vragen, gekoppeld aan het meerjarenplan, en stimuleert een heldere probleemstelling.
- 3. Rol van de deskundige participatie**
 - De deskundige participatie moet via het platform adviesvragen kunnen ontvangen, koppelen aan een bestaande adviesraad of – indien nodig – zelf een tijdelijke adviesgroep kunnen samenstellen.
- 4. Formulieren en publiceren van adviezen**
 - Adviesraden of tijdelijke adviesgroepen kunnen hun advies rechtstreeks via het platform aanleveren, opnieuw volgens het vaste sjabloon.
 - De structuur helpt om adviezen onderbouwd, overzichtelijk en beleidsrelevant te maken.
- 5. Feedback en terugkoppeling door het bestuur**
 - Het platform ondersteunt het geven van beleidsfeedback, waarbij het bestuur kan motiveren of (en waarom) het advies gevolgd wordt – geheel, gedeeltelijk of niet.
 - Deze feedback wordt gekoppeld aan het originele advies en zichtbaar gemaakt voor de indiener(s) en – indien relevant – het brede publiek.
- 6. Gedeeld en afgeschermd luik**
 - Het platform voorziet in twee zones:
 - Een **publieke zone** waarbij burgers alle adviesraden, thema's en (adviezen) kunnen raadplegen.
 - Een **besloten zone** die enkel toegankelijk is voor leden van adviesraden, medewerkers van Stad Lommel en bestuur, waar interne documenten, werkversies en planning gedeeld kunnen worden.
- 7. Statistieken en monitoring**
 - Het platform moet basisstatistieken kunnen genereren (bv. Aantal adviezen per jaar, doorlooptijd, opvolging) en rapportering mogelijk maken voor evaluaties of beleidsopvolging.

VERSCHIL TUSSEN ADVIESRADEN EN TIJDELIJKE ADVIESGROEPEN

In het nieuwe model maken we onderscheid tussen structurele en tijdelijke adviesstructuren. Beide spelen een waardevolle rol, maar verschillen in samenstelling, werking en doel.

	Adviesraad	Tijdelijke adviesgroep
Duur	Structureel en langdurig	Tijdelijk en thematisch afgebakend
Samenstelling	Burgers, ervaringsdeskundigen, vertegenwoordigers	Op basis van de adviesvraag: experten, burgers, betrokkenen
Opdracht	Volgt structureel een beleidsdomein/thema/doelgroep op	Biedt advies op een actueel, breed of complex thema
Werking	Periodiek overleg, vaste structuur	Projectmatig, doelgericht, flexibel
Voorbeelden	Jeugdraad, Seniorenraad, STAP	Adviesgroep rond vergroening, mobiliteit, energie, ...

Deze opdeling helpt om flexibel en efficiënt om te gaan met adviesvragen. Niet elk thema hoeft in een vaste raad te landen. Via tijdelijke adviesgroepen kunnen ook nieuwe thema's of signalen uit de samenleving snel opgepikt worden. Zo versterken we de participatiecultuur in Lommel en verlagen we de drempel voor burgers om mee te denken.

VOLGENDE STAPPEN

Na de goedkeuring van dit rapport zetten we de vertaalslag naar concrete implementatie. Om het nieuwe adviesmodel succesvol in te voeren, zijn er nog een aantal belangrijke vervolgstappen nodig:

1. Uitwerken van één uniform sjabloon

We ontwikkelen een eenduidig sjabloon dat het hele adviesproces ondersteunt: van het **indienen van adviesvragen**, over **het formuleren van het advies**, tot **de feedback van het bestuur**. Dit sjabloon zorgt voor duidelijkheid, transparantie en eenvormigheid in het volledige proces.

2. Kiezen van een geschikt digitaal platform

Om dit nieuwe model digitaal te ondersteunen, bekijken we welk huidig platform – zoals Go Vocal, Hoplr of Green Valley – het best aansluit bij onze noden. Het platform moet toelaten om adviesvragen in te dienen, processen op te volgen en adviezen met feedback transparant te publiceren.

3. Afbakening van rollen en back-up

De deskundige participatie blijft de spilfiguur in het coördineren van het systeem. Tegelijk bepalen we wie als **back-up** kan optreden, zodat continuïteit gegarandeerd blijft, ook bij afwezigheid.

4. Toetsing van bestaande adviesraden aan het nieuwe kader

Op basis van het nieuwe model gaan we **per bestaande adviesraad** na:

- Hoe zij zich verhouden tot het nieuwe kader
- Welke aanpassingen nodig zijn om hun werking optimaal af te stemmen
- Hoe we hierbij de eigenheid en opgebouwde ervaring van elke raad respecteren.

5. Opmaak van een helder communicatiestrategie

We werken een communicatieplan uit om:

- Het nieuwe model bekend te maken bij inwoners, adviesraden, overlegstructuren en medewerkers
- Burgers gericht toe te leiden naar adviesraden waarin zij actief kunnen deelnemen
- Helder te communiceren over de rol en het belang van elk type raad.

6. Uitwerken van opvolging en evaluatie

We voorzien een manier om:

- Adviezen te registreren en op te volgen
- Feedback van het bestuur publiek en gestructureerd terug te koppelen
- De werking van het systeem periodiek te evalueren en bij te sturen waar nodig

Praktijkervaring Levuur: periodieke reflectie met adviesraden.

Naast kwantitatieve opvolging (aantal adviezen, doorlooptijd, opvolging) is het waardevol om periodiek een gezamenlijke reflectie te organiseren met adviesraden en bestuur. Een tweeejaarlijkse evaluatie, gekoppeld aan bijsturing van afspraken of instrumenten, versterkt het lerend karakter van het nieuwe systeem en verhoogt het wederzijds vertrouwen. Zo voorkom je ook dat evaluatie een puur administratieve oefening wordt.

CONCLUSIE

Met dit rapport en de bijhorende structuur zet Lommel een belangrijke stap richting een helder, duurzaam en participatief beleid. De voorgestelde aanpak combineert duidelijke spelregels met ruimte voor betrokkenheid, en biedt een stevig fundament voor toekomstgerichte beleidsadvisering in samenwerking met de Lommelaars.

Praktijkervaring Levuur

Dit model is een levend kader, dat evolueert met maatschappelijke veranderingen, beleidsuitdagingen en ervaringen uit de praktijk. Door blijven te investeren in dialoog, evaluatie en wederzijds vertrouwen kan Lommel deze adviesstructuur verder laten groeien als een krachtig instrument van lokale democratie.